

nență, de rînd cu celelalte 13 componente, vin să asigure securitatea în domeniul transporturilor în RM.

Cu toate că unii disconsideră unele componente din acest capitol, optînd pentru trecerea lor în rîndul contravențiilor administrative, faptele date posedă un pericol social destul de sporit și prejudicază serios valorile sociale protejate de legea penală. Cei care pledează pentru ca unele infracțiuni din domeniul transporturilor să treacă în domeniul contravențional aduc ca argument principal, cum ar fi în cazul art. 264¹, faptul că la noi în țară este un număr foarte mare de persoane condamnate în baza acestui articol, iar pentru a ridica nivelul de responsabilitate al persoanelor care dețin permis de conducere, inclusiv al pietonilor, trebuie mărită pedeapsa, chiar dacă ține de ordinul contravențiilor administrative.

Referințe bibliografice

1. Vitalie Stati. Infracțiuni în care mijlocul de transport apare ca obiect material sau ca mijloc de săvîrșire a infracțiunii. Chișinău: CEP USM, 2010.
2. Stela Botnaru, Alina Șavga, Vladimir Grosu, Mariana Grama. Drept penal. Vol. I. Partea generală, ediția a III-a, Chișinău: Cartier Juridic, 2006.
3. S. Brînză, X. Ulianovschi, V. Stati, I. Țurcanu, V. Grosu. Drept penal. Vol. II. Partea specială, ediția a II-a, Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
4. Ivan Macari. Drept penal al RM. Partea specială. Chișinău: CEP USM, 2003.
5. Alexandru Borodac. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2004.
6. A. Barbăneagră, Gh. Alecu, V. Berliba, T. Carpov, V. Cușnir, R. Cojocar, Al. Mariș, T. Popovici, Gh. Ulianovschi, X. Ulianovschi, N. Ursu, V. Volcinschi. Cod penal al R. Moldova. Comentariu. Chișinău, 2009.
7. C. Bulai. Manual de drept penal. Partea generală. București: ALL, 1997.
8. Corneliu Turuianu. Infracțiunile rutiere. București: ALL BECK 2000.

CORELAȚIA DINTRE DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC, SOCIETATEA INTERNAȚIONALĂ ȘI RELAȚIILE INTERNAȚIONALE

Oleg BONTEA,

doctor în drept, conferențiar universitar UASM

SUMMARY

International law appeared with the states and the relationships between them. For a very long time international law has been created and regulated only relations between states because they were the only international actors. At the beginning of the first half of the nineteenth century under the influence of technical progress and the development of cooperation between states in the international arena begin to appear interstate international organizations.

Keywords: public international law, international society, international relations, international intergovernmental organizations

REZUMAT

Dreptul internațional a apărut odată cu statele și cu raporturile dintre ele. Pentru o foarte lungă perioadă de timp, dreptul internațional a fost creat și a reglementat numai raporturile dintre state, deoarece ele erau singurii actori ai scenei internaționale. La începutul primei jumătăți a secolului al XIX-lea, sub influența progresului tehnic, a dezvoltării cooperării dintre state, pe arena internațională încep să apară organizații internaționale interstatale.

Cuvinte-cheie: drept internațional public, societate internațională, relații internaționale, organizații internaționale interguvernamentale

Introducere. Odată cu des-trămarea sistemului colonial, o nouă entitate își face apariția în viața internațională, și anume națiunile (popoarele) care luptă pentru eliberare.

O caracteristică a societății internaționale contemporane o constituie atît creșterea numărului statelor ce o compun (194 de state), cît și sporirea numărului organizațiilor internaționale interstatale în sistemul ONU și în afara acestuia.

Dreptul internațional ca fenomen social există și acționează în legătură cu alte fenomene sociale, este influențat de acestea și, la rîndul său, își răspîndește acțiunea asupra lor. Examinarea legăturii dreptului internațional cu alte fenomene sociale, cum sînt relațiile internaționale și societatea internațională, va contribui spre o înțelegere mai profundă a dreptului internațional. Or societatea internațională, relațiile internaționale și dreptul internațional sînt elementele sistemului internațional, care

constituie, la rîndul său, obiectul de studiu al disciplinei *Drept internațional public* [7, p. 1].

Rezultate și discuții. În interiorul unui stat, membrii societății se supun unor norme de conduită socială, în cadrul cărora normele juridice stabilite de organele abilitate ale statului ocupă un loc central, dreptul avînd un important rol normativ de regulator al raporturilor sociale. Dacă în cadrul intern al unui stat situația se prezintă relativ simplu, statul ca putere unică avînd dreptul de a edicta normele de conduită a cetățenilor săi, a căror aplicare se asigură la nevoie prin forța de constrîngere instituționalizată a aparatului de stat, problema raporturilor dintre diferitele entități ale societății internaționale se pune în termeni relativ diferiți.

În accepțiunea cea mai largă, dreptul internațional public reprezintă ansamblul de norme juridice care reglementează raporturile ce se stabilesc în cadrul societății internaționale. Numit de la bun înce-

put „dreptul ginților” (gințile avînd sensul de „națiune, popor”), dreptul internațional reglementa relațiile dintre state. Odată cu apariția statelor moderne în Europa, în secolele XV-XVI, dreptul internațional era limitat la trei domenii esențiale: *relațiile diplomatice, dreptul mării și dreptul războiului*. Acest cîmp îngust reflecta nivelul slab al relațiilor internaționale. Paralel, odată cu evoluția societății internaționale și apariția noilor actori (individul, organizațiile neguvernamentale), aplicarea dreptului internațional s-a lărgit spre alți actori. Astăzi el cuprinde întreaga viață internațională [12, p. 38].

Denumirea „drept internațional” este cea mai des folosită pentru a desemna dreptul societății internaționale. Această denumire reprezintă traducerea expresiei „International Law”, a cărei paternitate îi revine lui Bentham, care a utilizat-o în cartea sa din 1780 *An Introduction to the Principles of Moral and Legislation* ca fiind contrară conceptelor de „National Law” sau „Municipal Law”.

În lucrarea sa *Pacea perpetuă*, publicată în anul 1795, Kant a înlocuit termenul de „națiune” cu cel de „stat”, astfel dreptul internațional devenind sinonim al dreptului ce reglementează relațiile dintre state sau drept *interstatal*. Paralel, societatea internațională, reglementată de dreptul interstatal, este de asemenea „societate interstatală” sau „societate a statelor”. La ora actuală, drept urmare a evoluției continue care a condus spre o anumită recunoaștere a individului în ansamblu, cu crearea, apoi creșterea numărului de organizații internaționale, societatea internațională încetează să mai fie exclusiv interstatală. Totodată, termenul „drept internațional” rămîne adînc înrădăcinat în vocabularul juridic [14, p. 9].

Societatea internațională poate fi definită drept ansamblul statelor și al altor entități angajate în rapor-

turi internaționale, reglementate de normele dreptului internațional public.

Societatea internațională reprezintă mediul social existent în afara limitelor unor state care include:

- statele;
- națiunile și popoarele care luptă pentru independență națională și formarea propriei lor statalități (de exemplu, poporul arab al Palestinei, poporul Saharei Occidentale, kurzii etc.);

- organizațiile interstatale interguvernamentale (ONU, Organizația Internațională a Muncii, Liga Statelor Arabe, Uniunea Africană etc.);

- asociațiile de state ce nu sînt organizații internaționale (de exemplu, Mișcarea țărilor nealinierte, grupul celor 77, statele ce n-au ieșire la mare etc.);

- entități cu caracter de stat contestat (Vaticanul, orașele libere din trecut: Cracovia, Danzing, Teritoriul liber Trieste ș.a.);

- conferințele internaționale și alte organe internaționale (comitee, comisii, organe judiciare și arbitrale internaționale);

- organizațiile interstatale neguvernamentale (Asociația Internațională a Juriștilor Democrați, Asociația de Drept Internațional, Amnistia Internațională, Greenpeace);

- întreprinderi transnaționale;
- persoane fizice și juridice din diferite state etc. [2, p. 11; 14, p. 5].

În ciuda mării diversități de actori, elementul de bază al societății internaționale îl reprezintă statele, fapt ce ne permite să afirmăm că aceasta este în mod fundamental o societate interstatală.

Spre deosebire de societatea internă în cadrul căreia puterea este unică, specificul societății internaționale constă în descentralizarea puterii. Principala caracteristică a societății internaționale constă deci în natura sa *poliarhică*, în sensul că puterea este repartizată între diferite state care o compun [3, p. 17; 11, p. 1]. Specific societății internaționale

este caracterul descentralizat, care are în vedere:

- lipsa unui organ suprastatal cu atribuții legislative;

- lipsa unor organe cu atribuții de urmărire a executării normelor juridice;

- lipsa unui sistem de organe judecătorești.

Din acest motiv, atunci cînd se vorbește despre societatea internațională, din punctul de vedere al dreptului internațional public, ea este caracterizată ca un sistem juridic structurat pe orizontală. Ca urmare a acestui fapt, dreptul internațional public este considerat, la rîndul său, un drept de coordonare. Așadar, trebuie reținut faptul că ordinea juridică internațională prezintă o serie de trăsături specifice, de particularități, fiind diferită de ordinea juridică internă [5, p. 416], și presupune procesul de elaborare și de aplicare a normelor dreptului internațional public în cadrul societății internaționale.

Între cele trei categorii principale de participanți la viața internațională există o serie de asemănări, dar și deosebiri. Statele, națiunile care luptă pentru eliberare și organizațiile interguvernamentale sînt subiecte ale dreptului internațional. Dintre toate acestea, numai statul este însă un subiect principal, original, tipic ori fundamental al dreptului internațional. Organizațiile internaționale interguvernamentale sînt subiect derivate, atipice, fiind create de către state pe baza acordului lor de voință. Națiunile care luptă pentru independență sînt subiecte ale dreptului internațional, dar statutul lor juridic este nu numai limitat, ci și temporar, pînă la crearea statului, cînd acesta devine subiect principal al dreptului internațional.

Statul, ca entitate suverană, joacă un rol hotărîtor în dezvoltarea și orientarea relațiilor internaționale. De altfel, dreptul internațional este creat pe baza acordului de voință al statelor – exprimat prin tratat,

cutumă și alte forme de drept – și are ca scop reglementarea raporturilor dintre state. Deci, statele sînt nu numai creatoarele dreptului internațional, ci și destinatarele normelor lui, angajîndu-se ca prin conduita lor să respecte și să aplice aceste norme. Rolul organizațiilor internaționale, precum și al națiunilor care luptă pentru independență în viața internațională, ca și în procesul creării dreptului internațional, este mai redus, exercitîndu-se, de regulă, în funcție de specificul acestora.

De aici rezultă o altă caracteristică a societății internaționale, și anume organizarea și funcționarea ei în așa fel încît statul să ocupe locul principal în raport cu toate celelalte entități care o compun la un moment dat.

Odată cu intensificarea dezvoltării tehnologice, cu pătrunderea omului în zone situate dincolo de jurisdicția națională, adică în spațiul extraatmosferic, în zona teritoriilor submarine (zona internațională) și, într-o anumită măsură, și în Antarctica, a început să se contureze un anumit „interes comun” al statelor față de aceste zone și resursele lor naturale. Ca expresie a unui astfel de interes comun, în plan internațional a apărut o nouă entitate, și anume „omenirea” ori „umanitatea”, menită a urmări apărarea și transpunerea în practică a acestui interes comun al întregii societăți internaționale față de zonele situate în afara jurisdicției internaționale a statelor și față de resursele acestor zone.

Descentralizarea puterii în cadrul societății internaționale este rezultatul repartizării acesteia între state în mod inegal, dar niciunul dintre ele nu este în măsură să-și impună puterea asupra celorlalte.

Chiar dacă echilibrul internațional lasă loc unor raporturi de dominație și hegemonie între marile puteri și alte țări, chiar și cele mai slabe dintre ele nu sînt lipsite de partea lor de putere pe care le-o

conferă existența lor ca stat [8, p. 34]. De asemenea, chiar dacă raporturile dintre state în cadrul societății internaționale prezintă aspecte de inegalitate, nu poate fi vorba de relații de subordonare, ca în cadrul ordinii interne a statelor între diferitele lor organe.

Este vorba de o situație de fapt politică, care se cere înlăturată prin aplicarea strictă a principiului fundamental al dreptului internațional privind egalitatea dintre state, indiferent de mărime și de putere. Un rol esențial în această privință îl deține *suveranitatea statelor*, care exprimă faptul că statele nu pot fi supuse unei autorități care să le fie superioară. Dar repartizarea puterii și atribuirea suveranității entităților statale nu reprezintă totuși singurele aspecte ale structurii societății internaționale. Aceasta nu este lipsită de elemente de organizare.

Dispersarea puterii între state lasă loc, într-adevăr, unei anumite solidarități. Se pot crea astfel grupuri de state bazate pe similitudini politice sau istorice, ca în cazul Comunității Economice Europene [10, p. 34].

Crearea ONU și a altor numeroase organizații internaționale în sistemul acesteia, a instituțiilor specializate marchează o etapă esențială în structura societății (comunității) internaționale [7, 5, p. 19].

Dreptul internațional interacționează cu *relațiile internaționale*. Deseori între ele nu pot fi vizualizate careva deosebiri și aceste categorii sînt confundate. Aceste fenomene sociale, deși sînt interdependente, sînt totuși diferite. Pentru a le deosebi, vom determina noțiunea relațiilor internaționale.

Relațiile internaționale sînt legăturile concrete apărute între actorii societății internaționale cu privire la schimbul de valori materiale și spirituale. Aceste legături pot fi de natură politică, economică, comercială, tehnico-științifică etc. Relațiile internaționale există

și se dezvoltă în afara limitelor teritoriale, jurisdicțiilor și competențelor unor anumite state suverane. Ele pot constitui un interes comun pentru două, cîteva sau toate statele lumii, pentru două, cîteva sau majoritatea organizațiilor internaționale interguvernamentale, precum și pentru națiunile și popoarele care luptă pentru eliberare, independență și crearea statalității proprii [14, p. 6].

La aceste categorii de raporturi se pot referi:

- Raporturile dintre state (bilaterale și multilaterale);
- Raporturile dintre state și organizații internaționale interguvernamentale;
- Raporturile dintre state și entități cu caracter de stat contestat;
- Raporturile dintre organizațiile internaționale interguvernamentale;
- Raporturile dintre state și mișcările de eliberare națională care conduc lupta popoarelor pentru independență;

Toate aceste raporturi pot fi calificate drept *relații interstatale*, deoarece fiecare organizație internațională interguvernamentală reprezintă formă de asociere a statelor, mișcările de eliberare națională prefigurează statele în devenire, o entitate cu caracter statal contestat dispune de unele semne caracteristice statului.

Pe lângă relațiile interstatale, în societatea internațională există și relații internaționale *fără caracter statal*, cu participarea organizațiilor internaționale neguvernamentale și a întreprinderilor transnaționale, precum și relații între persoanele fizice și juridice din diferite state (așa-numitele *relații cu caracter de extraneitate*) [4, p. 6].

Într-o categorie distinctă pot fi evidențiate și relațiile internaționale *cu caracter mixt*, adică relațiile dintre state și persoanele fizice și juridice străine, precum și relațiile dintre state și organizațiile internaționale neguvernamentale și com-

paniile transnaționale. În asemenea relații, manifestările statelor nu sînt manifestări ale puterii de stat, ele nu apar ca titulare ale drepturilor lor suverane. Este vorba de rapoarturi ce au ca obiect, de exemplu, vînzări-cumpărări de terenuri sau localuri, unde tranzacțiile sînt de drept civil, sau relații din sfera economică, ce pot apărea între state și entități economice private sau de stat străine [9, p. 52]).

Așadar, pentru a fi reglementate de normele dreptului internațional public, relațiile internaționale dintre state trebuie să fie relații în care acestea să apară ca titulare ale puterii lor suverane, comportarea lor în acest context trebuie să fie o manifestare a puterii de stat pe plan extern.

Sub incidența dreptului internațional public cad raporturile din prima categorie, celelalte categorii de raporturi constituie obiect de reglementare al dreptului internațional privat.

Trebuie totuși să menționăm că nu toate relațiile internaționale din sfera de preocupare a statelor ca purtătoare ale puterii de stat sînt reglementate de normele dreptului internațional, evident, din motive diferite. Unele relații, datorită importanței lor reduse, dar și faptului că, formate pe baza practicii îndelungate a statelor, respectarea lor a fost asigurată tot prin această practică, nu se consideră necesar a mai fi reglementate. Aici se încadrează, de exemplu, relațiile de poliție, de curtoazie, care, deși se referă – sau tocmai pentru aceasta – la personalitatea statelor, la reprezentarea lor în viața internațională, sînt respectate de bunăvoie [1, p. 21]).

Concluzii. Așadar, pe de o parte, există o totalitate de norme juridice care reglementează relațiile dintre state – *dreptul internațional*, iar pe de altă parte, există legăturile zilnice dintre state – *relațiile internaționale*. După cum putem observa, comun acestor două fenomene sociale sînt subiecții. Schimbul de

valori spirituale și materiale operat între acești subiecți este reglementat de anumite reguli de conduită, printre care se află în esență normele de drept internațional. În acest mod, dreptul internațional reglementează relațiile internaționale [8, p. 15]).

Referințe bibliografice

1. Andronovici C. *Drept internațional public*. Iași: Editura GRAPHIX, 1996, 356 p.

2. Balan O., Serbenco E. *Drept internațional public*, vol. I. Chișinău, 2001, 378 p.

3. Bolintineanu A., Năstase A. *Drept internațional contemporan*. București: Ed. M. Of., 1995, 433 p.

4. Bontea O. *Drept internațional privat*. Chișinău: Centrul Editorial al Universității de Criminologie, 2002, p. 6. „Elementul de extraneitate” reprezintă o împrejurare de fapt, datorită căreia un raport juridic are legătură cu mai multe sisteme de drept.

5. Burian A. *Geopolitica lumii contemporane: curs de lecții*. Ed. a 3-a, rev. și adăug. Chișinău: CEP USM, 2008, 416 p.

6. Crețu V. *Drept internațional public*. Ed. a IV-a, rev. și adăug. București: Editura Fundației „România de Măine”, 2006, p. 19. Totodată, nu putem neglija faptul că în literatura de specialitate contemporană expresiile „comunitate internațională” și „societate internațională” sînt aplicate concomitent. În acest context, expresia „comunitate internațională” pune accentul pe solidaritatea internațională de care noi sîntem astăzi tot mai conștienți și care nu încetează să progreseze în fapte. De asemenea, se apreciază că fenomenul mondializării, care ușurează propagarea emoțiilor colective, va duce, în timp, la crearea unei veritabile rețele de interdependență planetară, care va sfîrși prin apariția comunității umane internaționale, a „statului mondial”.

7. *Drept internațional public*. Red. coord. A. Burian, ed. a III-a. Chișinău, 2009, p. 13; Onica-Jarka B., Brumar C., Deteșeanu D.-A. *Drept internațional public*. Caiet de seminar. București: Editura C.H. Beck, 2006, p. 1.

8. *Dreptul societății internaționale*, adică dreptul internațional, este deseori prezentat ca dreptul „comunității internaționale”, însă la momentul în care nimeni nu contestă termenul de *societate internațională*, cel de *comunitate internațională* este pus sub semnul de întrebare. Aceasta se datorează argumentului precum că eterogenitatea extremă a statelor dispersate pe glob este incompatibilă cu existența unei comunități internaționale considerate drept comunitate universală. Diferențele de rasă, cultură, civilizație separă, și nu unesc popoarele. Astăzi, la fel ca și în trecut, conflictele ideologice sau doar politice dintre state persistă în calitate de factori de divizare. Dezechilibrul crescător al nivelelor de dezvoltare lărgeste ruptura între țările bogate și cele sărace. A se vedea: *Drept internațional public*, red. coord. A. Burian, op. cit., p. 14.

9. Geamănu Gr. *Drept internațional public*, vol. I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981, 567 p.

10. Popescu D., Năstase A. *Drept internațional public*. Ediție revăzută și adăugită. București: Casa de editură și presă „Șansa” - SRL, 1997, 365 p.

11. Miga-Besteliu R. *Drept internațional*. Introducere în dreptul internațional. București: ALL, 1998, 455 p.

12. Курс международного права: в 6 т. М., 1967, т. 1, 458 с.

13. Курс международного права: в 7 т. М., 1989, т. 1, 533 с.

14. Международное публичное право. Под ред. К.А. Бекяшева. Москва: Изд. Проспект, 1999, 544 с.